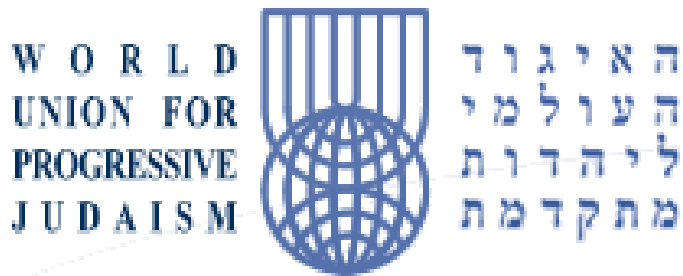

5775

Torah from Around the World

Rabbi Akiwa zei:

Sarcasme en lichtzinnigheid wennen een mens aan onbeschaamdheid.

Etiquette is als een haag die de Wijsheid beschermt.

Aan goede doelen geven is een haag die de rijkdom beschermt.

Geloften zijn als een haag die je eigenheid beschermt.

De haag die de levenswijsheid beschermt is de stilte.

[Pirke Awot 3:13. Uit: Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books; in traditionele vertellingen/vertalingen is het nummer 3:17]

Sjabbat 29 november 2014 / 7 kislew 5775, Wajetsé, Beresjiet/Genesis, 28:10 -32:3

Tanach blz. 56 - 65

Haftara: I Melachiem [Koningen] 3:3-15

Tanach blz. 675 - 676

Commentaar: Rabbijn Gary M. Bretton-Granatoor, vice president van Philanthropy, World Union for Progressive Judaism.

Vertaling: Tamarah Benima

[Het Engelse origineel](#)

Leren van Ja'akov,

de weekend strijder voor de godsdienst

Er bestaat een populair liedje waarvan de titel luidt: *Into each life some rain must fall*; In elk leven valt wel eens wat regen. Afgezien ervan dat het waar is, is dit inzicht ook veelvuldig te vinden in de filosofie en de leerstellingen van het Jodendom. Het Jodendom is een door en door praktische en rationele godsdienst, die blijk geeft van een goed begrip van de *condition humaine*, de aard en situatie van de mens. Dit is, om een voorbeeld te geven, het beste te zien bij wat waarschijnlijk de meest vreugdevolle gebeurtenis is in het leven van de mens: de

trouwerij. Maar waarmee eindigt deze opmerkelijke en vreugdevolle viering? Met het breken van een glas.

Er bestaan honderden *bubbameises*, sprookjes, die de redenen geven voor het breken van het glas. De meeste zijn onnozel, of erger. Maar er is onderzoek gedaan naar de achtergrond van dit gebruik. En dat heeft aangetoond dat het breken van het glas een erkenning is van het feit dat we zelfs op een van de meest vreugdevolle momenten in ons leven, niet mogen vergeten dat het leven zware klappen aan ons uitdeelt; er zullen momenten van pijn en verdriet zijn. Zodra we dat hebben onderkend, kunnen we doorgaan met het vieren van het leven.

Het breken van het glas is dus in een bepaald opzicht een gebed. Een gebed waarin wordt gevraagd of de momenten van verdriet, die we zeker zullen meemaken, net zo kort mogen zijn als de tijd die nodig is om het glas te breken, en dat de vreugde en de hartstocht die we in het leven zullen ervaren, veel langer moge duren. Dat is ons gebed. Dat is onze hoop. En vaak gaat het ook zo.

Maar we kennen ook al diegenen die door vlagen van duisternis worden gekweld: hun godsvertrouwen wordt op de proef gesteld en hun pijn lijkt niet te verminderen. Dat is de situatie waarin onze aartsvader Ja'akov zich deze week bevindt. De sidra van deze week vertelt daarover. Hij vreest voor zijn leven, want hij wordt geplaagd door de herinneringen aan de list en het bedrog die hij heeft toegepast om de zegen van zijn vader, die bestemd was voor zijn broer Esav, aan Esav te ontfutselen. Zijn moeder stuurt hem naar haar familie, uit angst dat de woedende Esav wraak zal nemen, niet alleen op Ja'akov, maar op de gehele omvangrijke familie. De pijn die Ja'akov ervaart is reëel en tastbaar, en de wanhoop van Ja'akov had niet dieper kunnen zijn. De tekst vertelt ons vervolgens dat Ja'akov bij een bepaalde plek aankomt, daar van een kei een kussen maakt en zich te slapen legt. In zijn wanhoop krijgt hij een droom en ziet een ladder die de verbinding maakt tussen de hemel en de aarde; engelen gaan erop naar beneden en naar boven.

Deze droom bevatte de boodschap dat er een verbinding is tussen hemel en aarde en dat God over hem waakte. Dat God voor hem zorgde. Toen Ja'akov wakker werd, verklaarde hij: „God is waarlijk aanwezig op deze plek en ik heb er niet van geweten.”

Rabbi Abraham Isaac Kook, Israëls eerste opperrabbin, leerde dat deze uitspraak blijk geeft van Ja'akovs verdriet, want hij gelooft dat hij zozeer is vervloekt, dat hij onmogelijk de gift van Gods voorzienigheid verdient. Ja'akov gelooft dat het om een onverdiende gift gaat – een gift die niet het resultaat is van hard werken of moeizame arbeid. Had hij werkelijk kennis en inzicht gehad, zou hij werkelijk geloof hebben gehad, dan zou hij meer hebben gedaan om iets van zijn leven te maken, in de uren dat hij wakker was, teneinde de zegeningen van God te verdienen.

Aan wat Ja'akov hier meemaakt, wordt ook gerefereerd in de psalmen, daar waar de psalmdichter schrijft: „Uit de diepten heb ik U, Ene, geroepen.” (psalm 130) Hoe vaak vinden we niet tijdens de donkerste momenten opeens een godsvertrouwen dat moeilijk onder woorden is te brengen op de momenten dat het leven goed voor ons is. Hoe vaak valt het ons niet juist gemakkelijk om te bidden op momenten dat we pijn hebben, terwijl we bidden een beetje belachelijk vinden in tijden van vreugde. Ja'akov vindt God tijdens een van de meest duistere momenten in zijn leven. En zelfs dan lijkt hij op zovelen van ons, want ondanks de openbaring, ondanks de herinnering aan het feit dat God over hem waakt, heeft hij nog geen volwassen godsvertrouwen. Nadat de innerlijke duisternis is verdreven, en nadat hij een standkei heeft neergezet om de plek te markeren waar deze openbaring plaats vond, zegt hij: „Als de Eeuwige met mij zal zijn en mij zal behoeden op de weg die ik ga, en mij brood zal geven om te eten en kleding om aan te trekken, en als ik in vrede naar het huis van mijn vader zal zijn teruggekeerd, dan zal de Eeuwige mij tot God zijn.” (Beresjiet 28:20-21). Als deze donkere wolk is geweken, blijkt zijn vertrouwen in de Eeuwige schraal en niet veel meer dan voorwaardelijk.

Ja'akov lijkt heel veel op ons. Als we uit de diepten omhoog zijn geklommen, lijkt godsvertrouwen niet meer zo belangrijk. Daarom zouden we het verhaal van Ja'akov als een les kunnen beschouwen, als een voorbeeld van een houding die we moeten overwinnen. We moeten ons bevrijden van het voorwaardelijke godsvertrouwen dat velen van ons erop na houden.

Hoeveel van ons zijn niet opgehouden met het zeggen van een zegen zodra er iets wonderbaarlijks in ons leven gebeurt? Hoe vaak geven we onszelf niet een klopje op de schouder vanwege ons geluk of onze slimheid of onze spitsvondigheid of onze krachtige wil, als we succes hebben? Tijdens de momenten van onze grootste vreugde zijn we het meest alleen, omdat we dan het meest trots zijn op onze prestaties. Op het moment dat we mislukken zijn we juist meer in staat om naar God te reiken en Hem te vinden, of we zijn dan op zijn minst in staat om de zoektocht naar God te beginnen.

Als we ouder worden kijken we vaak met verbazing naar wat sommigen niet allemaal doen om zich aan de vliedende momenten van de jeugd vast te klampen. Ik ken mensen die we 'weekend strijders' noemen. De hele week zitten ze achter een bureau, met weinig beweging. Maar in het weekend proberen ze gedurende een uur of twee de glorie van hun jeugd terug te winnen door een ruig spelletje basketbal, voetbal of American football. Wat er werkelijk gebeurt, is dat hun lichaam geblesseerd raakt en hun ego's gekneusd. Aan de andere kant ken ik mensen die elke dag proberen hun lichaam in vorm te houden, door hard te lopen, te fitnessen en door voor zichzelf te zorgen. Als zij dan een prestatie moeten leveren, gaat ze dat gemakkelijk af, want ze hebben hun lichaam er al op getraind. Met gebed is het hetzelfde. Degenen onder ons die het niet praktiseren vinden het moeilijk om te doen. Hun sporadische pogingen lijken vruchteloos en voelen onnatuurlijk aan. Maar degenen die proberen het gebed en de erkenning dat God aanwezig is in ons bestaan tot een dagelijkse gewoonte te maken, zijn beter in staat om te bidden, zowel in tijden van verdriet als in tijden van grote vreugde.

Ja'akov was de weekend strijder voor het geloof. Hij was geen ingewijde. En de momenten waarop hij het transcendente erkende komen geforceerd over; bovendien stelt hij dan voorwaarden. Ja'akov zal er zijn hele leven voor nodig hebben om te lessen te leren die wij allen nu al moeten leren: dat we op elk moment kunnen zeggen 'God is waarlijk op deze plaats en ik heb het niet geweten'. Dit doen we in de gemeenschap als we samen komen voor de dienst en voor het gebed. Dit doen we op momenten van vreugde; het gevoel 'geluk te hebben' moeten we leren verruilen voor het gevoel gezegend te zijn. Dit is wat we doen in de duistere momenten, als we kracht nodig hebben om door te gaan, en als we alles moeten inzetten in de strijd tegen de eenzaamheid, die we allemaal voelen als we op een dieptepunt zitten; we komen uit het dal door ons ervan bewust te zijn dat we niet alleen zijn en dat we bemind worden.

We zijn de Bné Ja'akov. Wij zijn de nakomelingen van Ja'akov, die Jisraël wordt op de momenten dat hij boven zichzelf uitstijgt en ervoor vecht om met de gewoonten te breken die hem naar beneden trekken. We streven ernaar om te zijn als Ja'akov op zijn goede momenten: als hij Jisraël is. Daarom zeggen wij dat we de Bné Jisraël zijn.

Het Jodendom is door en door praktisch. Het is als godsdienst geworteld in het inzicht van de *condition humaine*, de menselijke situatie – een situatie waarin ieder van ons zich bevindt, ons leven lang. We zien ons geconfronteerd met vreugde en verdriet. Ons geloof geeft ons moed en leert ons te onderkennen dat op elk moment, of het nu goed of slecht is, God op die plek aanwezig is, en dat het onze verantwoordelijkheid is, en ons voorrecht, om dat te weten.